

## Jacqueline Duncan & Madeline Lockwood, Learning Through Play: A Work-Based Approach for the Early Years Professional.

New York: Continuum International Publishing Group, 2008., 251 p.

Jacqueline Duncan i Madeline Lockwood redovite su profesorice Predškolske pedagogije na Fakultetu St. John u Yorku (Velika Britanija). Svoju su knjigu posvetile važnosti dječjeg učenja putem igre, ulozi odgojitelja u oblikovanju prostora, ponudi poticajnog materijala i važnosti cjeloživotnog učenja kao uvjeta kontinuiranog unapređivanja odgojne prakse. Autorice su ovom knjigom željele pomoći praktičarima u razumijevanju načina na koji djeca uče, a koji čine svakodnevno promatranje i dokumentiranje dječje slobodne igre i komunikacije.

Autorice su učenju putem igre pristupile kombinirajući teorijske spoznaje i suvremene rezultate istraživanja te problematike. U svakom od dvanaest poglavlja predstavile su načine unapređivanja određenog aspekta odgojne prakse.

Prema njihovu mišljenju, kvalitetna ponuda poticajnog materijala i okolina oblikovana prema dječjim potrebama rezultat su razumijevanja načina na koji djeca uče. Stoga autorice ističu kako je nužno da praktičari svladaju umijeće promatranja dječjeg ponašanja i aktivnosti. Ono bi im omogućilo individualan pristup djeci te omogućilo stjecanje različitih iskustva.

„Djeca uče o fizičkom svijetu putem spontanog istraživanja, igre i promatranja onoga što ih okružuje” (Duncan, Lockwood, 2008, 35). Učenje je kvalitetno i smisleno ako djeca imaju priliku samostalno rukovati materijalom, a cilj je stjecanje vlastita iskustva. Važan aspekt tog procesa je i ekspresija naučenoga (slikanjem, crtanjem, konstruiranjem, glumom...). To pomaže djeci da predstavljaju svoje ideje i međusobno ih povezuju. Razmišljanja i stajališta o načinu dječjeg učenja autorice temelje na teoriji Piageta, Vigotskog i Brunera. Naime, promatrajući djecu Piaget je postavio koncept djeteta kao samostalnog konstruktora znanja koji uči iz iskustva. Vigotski i Bruner tu su teoriju nadopunili, ističući socijalnu dimenziju učenja koja podrazumijeva da se veliki dio djetetova učenja provodi putem in-

terakcije s drugima, tj. dijete komunicirajući sukonstruira znanje s osobama iz svoje okoline.

Djeca stvaraju mišljenje o sebi prema načinu na koji ih doživljavaju odrasli. „Utjecaj odraslih važan je za socijalan i emocionalan razvoj djece, koja, interpretirajući svoju percepciju o tome kako ih drugi vide, grade sliku o sebi” (isto, 56). Budući da je intelektualni razvoj povezan s emocionalnim, poticanje kognitivnih procesa zahtijeva zdrav odnos djeteta i odraslog temeljen na međusobnom razumijevanju i poštovanju. „Ako su djeca bojažljiva i uznemirena, imaju nerealna očekivanja od samih sebe ili im nedostaje sigurnost u vlastite sposobnosti, nisu u stanju prepoznati i upravljati pozitivnim emocijama. To koči proces razmišljanja i pamćenja, a također i njihovu sposobnost da kanaliziraju svoja razmišljanja prema zadatku učenja” (isto, 63).

U nastavku autorice razmatraju sedam ključnih pristupa koji podupiru teoriju o djelotvornom učenju putem igre. To su:

- djeca su kompetentna bića, sposobna da aktivno stječu znanja, samostalno, na temelju vlastitog iskustva,
- odnos koji dijete ima s odgojiteljem i ostalom djecom utječe na proces učenja te općenito na odnos prema učenju kasnije u životu,
- jezik tj. komunikacija važan je aspekt učenja,
- djeca konstruiraju svoje znanje samostalno, ali i u interakciji s drugima,
- promatranje dječje igre pomaže nam da razumijemo i podupiremo način na koji djeca razmišljaju,
- djeci je potreban niz različitih iskustava koja će zadovoljiti sve aspekte njihova razvoja,
- djeca kvalitetno uče kada su aktivno uključena u proces istraživanja.

Raspravljajući o igri, autorice naglašavaju da „igra ima središnju važnost za djetetov intelektualni, socijalni, emocionalni, fizički i lingvistički razvoj; ona je prema tome za njega potreba, a ne

luksuz” (isto, 85). Ona je djetetu potpora u procesu učenja i razvija pozitivan odnos prema učenju i obrazovanju. Aktivnost koja za dijete ima smisla, bez pritiska za uspjehom, aktivirat će sva njegova osjetila i motivirati ga da se prisjeti prošlih iskustava te da ih poveže s novima. Autorice navode nekoliko obilježja kvalitetne igre: „...kontinuirano razmišljanje, koncentriranje, surađivanje, pretvaranje, mašta, kreativnost, igranje uloga, primjene, uvježbavanje, ponavljanje, manipuliranje objektima, alatom i materijalima, sudjelovanje, obveze, interesi, ustrajnost i stanje emocionalne sigurnosti” (isto, 96).

Već je spomenuto da kvaliteta dječjeg učenja ovisi o izazovima koje nude prostor i materijal. Pritom je uloga praktičara presudna jer on donosi odluke vezane uz oblikovanje prostora i izbor didaktičkog materijala. Individualan pristup djetetu te zadovoljavanje njegovih interesa podrazumijeva kontinuirano promišljanje o kontekstu predškolske ustanove, njezinim vrijednostima i ciljevima. Poticanje i razvijanje dječjih sposobnosti i znanja zahtijeva, pak, objektivnu procjenu postojećeg stanja na temelju kojeg se donose odluke o određenim promjenama i gradnji novog konteksta.

Opisujući kvalitetno oblikovan prostor, autorice rabe termin „instruktivna okolina za učenje”, koja predstavlja: „...intelektualni i fizički kontekst unutar kojeg se djeca igraju” (isto, 134). U nastavku objašnjavaju: „Da bi okolina bila djelotvorna u podupiranju učenja, treba se osigurati kontekst u kojem djeca imaju motivaciju i priliku preuzeti vodstvo i aktivno sudjelovati u svojem učenju” (isto, 134). Dakle, osim što je potrebno zadovoljiti sigurnosne uvjete, prostor treba biti stimulativan i izazovan. Promišljeno oblikovan prostor sadržava stalne materijale i poticaje, koji se nadopunjuju i mijenjaju ovisno o trenutačnim interesima i sposobnostima djece te onima koje će tek razviti.

Pod terminom *posredovanje* autorice podrazumijevaju sve postupke odgojitelja vezane uz potporu i razvijanje dječje igre. Razlog i cilj posredovanja je stvaranje bogate, poticajne okoline na suptilan i nenametljiv način, pružajući pritom djeci mogućnost da samostalno donose odluke o načinu na koji žele riješiti određeni problem ili doći do informacije. „Kada djeca imaju kontrolu nad svojom igrom, vješta su u uključivanju ili isključivanju odraslih kada

to žele. Vješt će odgojitelj prema tome biti senzibilan i uzet će to u obzir kada odlučuje o posredovanju” (isto, 174).

Promišljeno planiranje odgojnog rada osigurava napredak i djelotvornu upotrebu materijala. Autorice smatraju da se ono treba sastojati od tri temeljna elementa. To su:

- poznavanje i razumijevanje djece,
- promišljanje o tome koja nova znanja, umijeća i sposobnosti želimo da djeca steknu i razviju,
- oblikovanje okoline koja će omogućiti djeci da, na različite načine, slijede i prošire svoje interese, steknu znanja te razviju umijeća i sposobnosti.

No tijekom planiranja odgojnog rada valja voditi brigu o svakodnevnim, iznenadnim događajima koji od odgojitelja zahtijevaju fleksibilnost, spontano reagiranje i donošenje odluka.

Odnos odgojitelja prema djeci, kao i sama odgojna praksa, ovisi o međuljudskim odnosima u predškolskoj ustanovi. Ti su odnosi usko povezani s hijerarhijskim odnosima u ustanovi i načinom suradnje. Uspješna i kvalitetna praksa zahtijeva profesionalne odnose temeljene na poštovanju, ali i timski rad usmjeren prema zajedničkom cilju, čija su osnova vrijednosti i stajališta svih sudionika odgojno-obrazovnog rada.

Pod uvjetom da je provedena procjena postojećeg stanja, da su osviještene prednosti i nedostaci te postavljena zajednička vizija, predškolska ustanova ima temelje na kojima može uspješno graditi i razvijati odgojno-obrazovnu praksu. Autorice pritom ističu sljedeće: „Mijenjanje jednog malog aspekta prakse lakše usmjerava prema vašem cilju i omogućuje promatranje utjecaja i identificiranje uspjeha” (isto, 227). Od odgojitelja se očekuje suptilno i nenametljivo poticanje dječjeg razvoja, koje se temelji na promatranju i razumijevanju djece te promišljanju vlastite odgojno-obrazovne prakse.

Na kraju knjige Lockwood i Duncan ističu kako je nužno osigurati cjeloživotno obrazovanje za odgojitelje i pratiti suvremeni pedagoški razvoj, a iznimno je važno da odgojitelji praktičari djeci pristupaju kao sebi ravnopravnima. Imajući u vidu suvremene pristupe učenju putem igre, knjiga *Learning Through Play* zasigurno će mnogo pridonijeti teoriji i praksi ranog odgoja.

Petra Karković